SCENARIUSZ ZAJĘĆ

ŹRÓDŁA

Opowieść o czarnym smoku

Nowe scenariusze zajęć do bajki kamishibai
autorstwa Joanny Jagiełło
z ilustracjami Niki Jaworowskiej

Projekt „Edukacja klimatyczna z teatrzykiem kamishibai” współfinansowany w ramach polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

www.polskapomoc.gov.pl

WPROWADZENIE

Czarny smok miewa sie świetnie. I nie chodzi o to, że bajka „O czarnym smoku" stworzona w 2024 roku miała już dwa wznowienia i dotarła do tysiecy dzieci. Chodzi o to, że wciąż dokarmiamy smoka zmiany klimatu, codziennie dokładając do atmosfery kolejne porcje dwutlenku węgla, metanu i innych gazów cieplarnianych. A smok objedzony węglo- i metanożelkami sieje spustoszenie na świecie. I ma wpływ na życie każdego z nas, nawet jeśli nie chcemy w to wierzyć.

Ochrona klimatu to jeden z najważniejszych tematów naszych czasów. Chociaż trudno dyskutować ze skutkami przegrzania atmosfery, które odczuwamy na własnej skórze i o których czytamy każdego dnia w mediach, to pojawia się coraz więcej celowej dezinformacji co do przyczyn i procesów rządzących tym zjawiskiem. Naukowcy nie mają wątpliwości co do roli, jaką w kryzysie klimatycznym odgrywają emisje antropogenicznego pochodzenia. To ludzkość spalając paliwa kopalne dołożyła do atmosfery na tyle dużo dwutlenku węgla, metanu, tlenków azotu i innych gazów cieplarnianych, że rozchwiała system klimatyczny Ziemi. W dodatku zmiana zaszła ekstremalnie szybko, jak nigdy w historii. Zmiana klimatu jest faktem, o którym nie możemy milczeć i którego nie możemy ignorować. Musimy działać zarówno w zakresie radykalnego ograniczania emisji gazów cieplarnianych, jak i uczyć się żyć w zmieniającym się klimacie, radzić sobie z suszami, upałami, powodziami błyskawicznymi, brakiem wody, wzrastającymi cenami żywności i wieloma innymi skutkami katastrofy klimatycznej.

Oczywiście, szukanie rozwiązań dla problemów wygenerowanych przez kilka wcześniejszych pokoleń, jest poza zasięgiem kilkulatka i nie możemy go tym obciążać. A jednak wciąż możemy mówić o wartości przyrody, wartości życia z umiarem, bez pogoni za rzeczami, z troską o zasoby, wypracowywać proste zdrowe nawyki, kształtować postawy proekologiczne. A jednocześnie uczyć radzenia sobie z konsekwencjami zmiany klimatu i zagrożeniami, jakie wywołują (bez niepotrzebnego straszenia).

W „Źródłach" robimy to już od lat. Rozmawiamy o klimacie z dorosłymi, młodzieżą i dziećmi. Choć problem jest jeden, to sposobów rozmawiania o nim jest mnóstwo i do każdej grupy można dotrzeć w inny sposób. Bajka kamishibai znakomicie

sprawdza się w grupach dzieci w wieku od 6 do 10 lat Potwierdza to fakt, że wraz z tym pakietem do szkół, przedszkoli i bibliotek trafiło już trzecie wydanie bajki. Przez ostatnie dwa lata my sami z niej korzystaliśmy podczas zajęć z dziećmi i wymyślaliśmy nowe sposoby na jej wykorzystanie. Postanowiliśmy więc uzupełnić pierwszy zestaw pomysłów na zajęcia towarzyszące „Opowieści o Czarnym Smoku" o kolejny pakiet edukacyjny.

Zmiany klimatu nie znikną. A nasze dzieci nie naprawią tego, co popsuliśmy, kiedy jeszcze nie było ich na świecie. Dzięki sensownej edukacji, możemy przygotować je na świat, w którym przyjdzie im żyć – świat, w którym zahamowanie ocieplania się planety, jest absolutnym globalnym priorytetem. Być może w twojej klasie lub przy twoim kuchennym stole siedzi teraz przyszły aktywista lub naukowczyni, którzy pomogą w przyszłości ocalić nasz świat. To zależy od dwóch rzeczy. Po pierwsze: od przykładu, jaki będziesz im dawać – bo to my, dorośli, musimy w pierwszej kolejności wziąć odpowiedzialność za planetę. Teraz, już, dzisiaj. Nie czekając aż kolejne pokolenie naprawi to, co zepsuliśmy. Po drugie: od tego czy będziesz odważnie i mądrze rozmawiać z nimi o tym, skąd się biorą i jakie skutki niosą ze sobą zmiany klimatu. Obserwując dobre wzorce i zdobywając rzetelną wiedzę, dzisiejsze kilkulatki mają szansę wyrosnąć na wrażliwych, odpowiedzialnych mieszkańców Ziemi. Takich, którzy zrobią wiele, aby naszą planetę ocalić od nieodwracalnej katastrofy. To wciąż możliwe. A mądra edukacja klimatyczna to najlepszy sposób, aby przekuć tę możliwość w rzeczywistość. Powodzenia!

Jak korzystać z pakietu?

Wszystkie ćwiczenia w pakiecie nawiązują do bajki „Opowieść o czarnym smoku" (dostępna na stronie https://www.globalna.edu.pl/kamishibai/). Zostały one pomyślane jako uzupełnienie treści w niej poruszanych, więc przed zaproszeniem dzieci do wspólnej zabawy, zachęcamy do zapoznania ich z bajką.

Pakiet jest uzupełnieniem pierwszego zestawu scenariuszy, dostępnego na stronie https://www.zrodla.org/assets/pdf/scenariusz_opowiesc_o_czarnym_smoku.pdf

Ćwiczenia z obydwu pakietów można dowolnie łączyć i mieszać, nie trzeba wykonywać ich w określonej kolejności. Dopasuj je do możliwości swojej grupy i czasu, którym dysponujesz.

Niech wygra zieleń

Potrzebne materiały: wydrukowane karty pracy, kredki czarne i zielone dla każdego ucznia, opcjonalnie czarna i zielona chorągiewka/kartka.

Choć samo słuchanie bajki kamishibai w jej nietypowej formie, z wykorzystaniem skrzynki – teatrzyku, jest dla dzieci atrakcyjne, szczególnie jeśli czytający stworzy odpowiedni nastój przygaszając światła i oświetlając „scenę", przygotowując rekwizyty i czytając z aktorskim zacięciem, to zachęcamy do wypróbowania metody jeszcze bardziej angażującej dzieci w odbiór tekstu.

Zanim zaprosisz dzieci do uważnego słuchania bajki, wyjaśnij, że jej czarnym charakterem jest smok, który żywi się czarnymi żelkami. Zadaniem dzieci będzie uważne słuchanie, skąd biorą się czarne żelki i narysowanie jak największej liczby żelków przy ilustracji rzeczy, które je powoduje. A za każdym razem, gdy mowa jest o tym, że ludzie chronią przyrodę, nie zanieczyszczają powietrza, robią dobre rzeczy – zadaniem dzieci jest rysować jak najwięcej zielonych serduszek na całej kartce.

Rozdaj dzieciom karty pracy i kredki: czarną i zieloną. Rozpocznij czytanie bajki. Jeśli pracujesz z młodszymi dziećmi, którym trudno będzie jednocześnie podążać za tekstem i rysować, wykorzystaj kolorowe chorągiewki – czarną lub zieloną – do zaakcentowania momentu rysowania kredką w określonym kolorze.

Po przeczytaniu bajki obejrzyjcie rysunki. Który kolor na nich dominuje? Czy da się coś zrobić, żeby zielonego było o wiele więcej? Co ludzie musieliby zrobić? Czy możemy to zrobić razem? Częściej jeść warzywa, mniej jeździć samochodem, kupować mniej rzeczy, oszczędzać wodę, sadzić drzewa, siać kwiaty i dbać o rośliny.. Poproś dzieci, aby postarały się zapełnić całą kartkę zielonymi serduszkami.

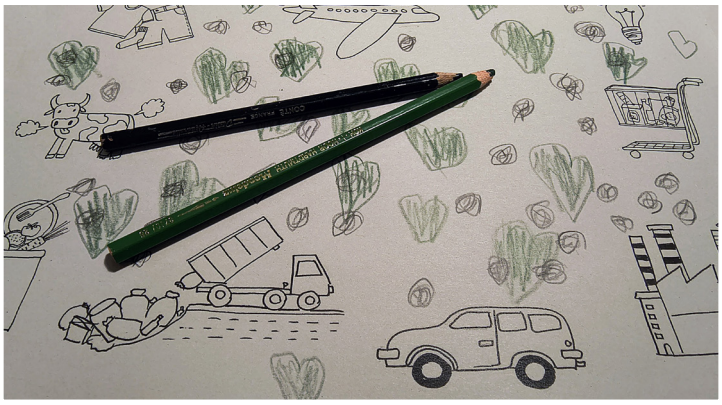

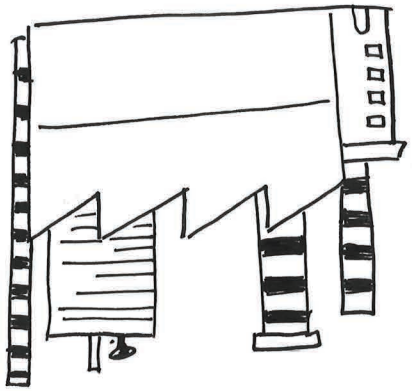

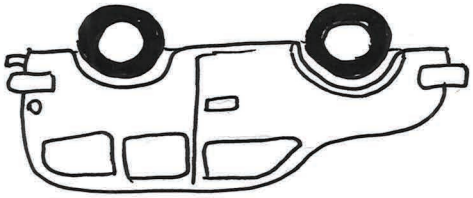

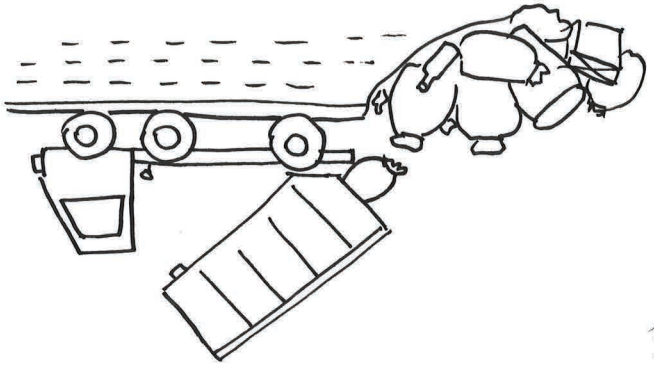

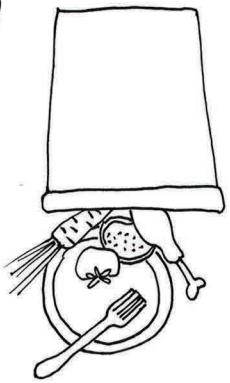

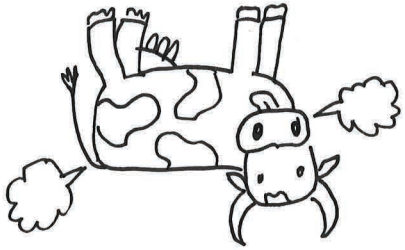

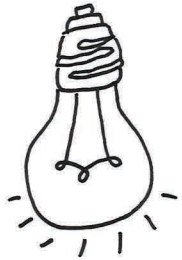

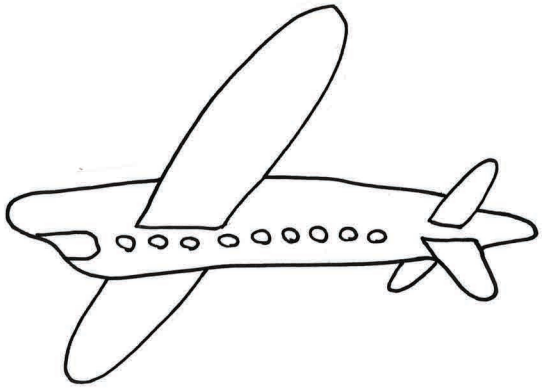

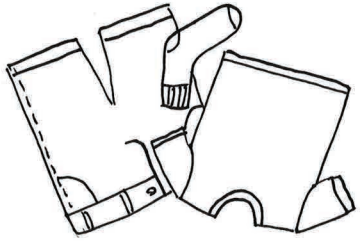

Zakaz dokarmiania smoków

Potrzebne materiały: karty z bajki.

Zabawę zorganizuj w przestronnej sali lub na korytarzu, tak aby dzieci mogły się łatwo przemieszczać. Do przeciwległych stron sali przyczep poniższe ilustracje z bajki.

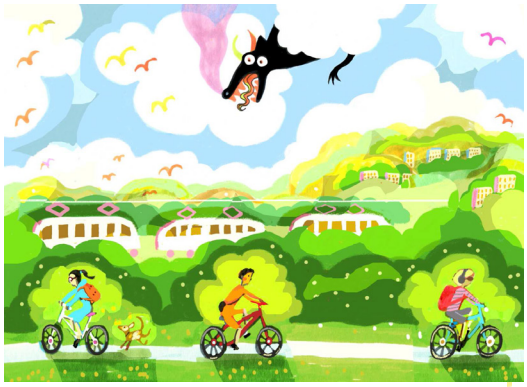

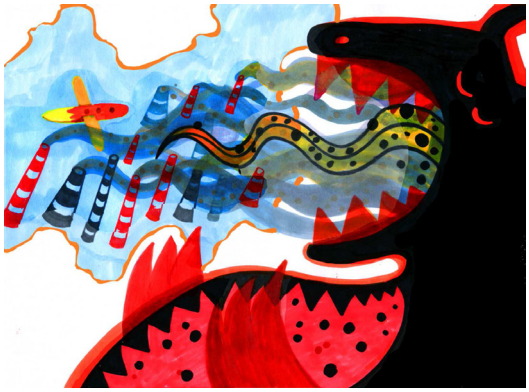

Wyjaśnij dzieciom, że za chwilę zaczniesz odczytywać zdania, a ich zadaniem będzie zdecydować, czy opisane zachowanie ludzi dokarmia smoka czarnymi żelkami, czy nie, a następnie przejść na odpowiednią stronę sali oznaczoną smokiem połykającym czarne żelki lub ilustracją głodnego smoka.

Dopasuj liczbę zdań i ich trudność do wieku dzieci.

Co karmi smoka?

- Ludzie biorą szybki prysznic zamiast kąpieli.
- Ludzie budują kopcące fabryki.
- Ludzie często latają samolotami.
- Ludzie dojeżdżają do pracy i szkoły rowerem.
- Ludzie jedzą dużo mięsa.
- Dzieci wychodzą z kolegami na plac zabaw lub boisko, zamiast grać w gry komputerowe.
- Ludzie kupują bardzo dużo ubrań.
- Ludzie jedzą pięć porcji warzyw i owoców dziennie.
- Ludzie wycinają drzewa, niszczą zieleń i parkują na trawnikach.
- Ludzie kupują tylko tyle jedzenia, ile planują zjeść.
- Ludzie naprawiają zepsute rzeczy, żeby służyły dłużej.
- Ludzie kupują strasznie dużo zabawek.
- Ludzie sadzą drzewa.
- Ludzie wyrzucają rzeczy, które im się znudziły i ciągle kupują nowe.
- Ludzie wszędzie jeżdżą autami.
- Ludzie marnują jedzenie.
- Ludzie uprawiają ogródki.
- Ludzie oddają innym za małe ubrania.
- Ludzie zużywają za dużo prądu.
- Ludzie piją wodę z kranu, zamiast kupować butelkowane napoje.
- Ludzie zamiast wyrzucać rzeczy, gdy się znudzą, wymieniają się z innymi.

Dobre zakończenie

Potrzebne materiały: dwie ostatnie karty bajki, wydruk kilku zdjęć z różnymi jaszczurkami w kolorze zielonym lub zdjęcia wyświetlone z internetu, kartki do rysowania, kredki.

Pokaż dzieciom przedostatnią ilustrację bajki. Poproś, aby opowiedziały, co na niej widać, jaki nastrój panuje na obrazku, co może być słychać w tym miasteczku, jak tam pachnie? Następnie skieruj uwagę uczniów na smoka. Czy ludzie są tu szczęśliwi?

Jak w tym miasteczku czuje się smok? Czy jest zadowolony, radosny? W razie potrzeby przypomnij fragment bajki:

- Patrzcie na smoka! – woła Tavita. – Co mu jest?
- Jestem głodny! – ryczy żałośnie smok. – Nic tu dla mnie nie ma!

Zapytaj, o czym smok może myśleć i o co się martwić?
Zapytaj, o czym rozmawiali bohaterowie bajki Sami, Tavita, Antek i szczurki? W razie potrzeby przypomnij, że Sami powiedział, że dorośli po prostu powinni wziąć przykład z dzieci.

- Gdyby [dorośli] postępowali tak jak wy, smok byłby chudszy i chudszy…
- I… po prostu by znikł, prawda? I nie zatopiłby Kiribati – mówi z nadzieją Tavita. A wy, jak myślicie? Czy gdyby wszyscy ludzie na świecie tak bardzo, bardzo się postarali, żeby nie karmić Czarnego Smoka czarnymi żelkami … czy wtedy wyspę Tavity można by ocalić?

Zapytaj, co dzieci sądzą na ten temat. Gdybyśmy się postarali, to dałoby się uratować Kiribati przed zalaniem, a inne miejsca przed pożarami, suszą, a powodziami?

Na zakończenie porozmawiajcie o tym, czy każda bajka powinna mieć dobre zakończenie? Przypomnijcie wspólnie, co można zrobić, żeby ta bajka skończyła się dobrze.

Gdy dzieci wymienią już wszystkie pomysły na ochronę przyrody i sposoby na to jak zagłodzić smoka, zastanówcie się, jak mogłoby wyglądać szczęśliwe zakończenie dla smoka.

Może smok tak przyzwyczaił się do tych okropnych czarnych żelków, że zapomniał, jak pyszne są komary, much, meszki… A gdy jadł coraz mniej czarnych żelków, to nie tylko chudł i zmniejszał się, ale w dodatku coraz bardziej zmieniał kolor. A na końcu z wielkiego przerażającego smoka zmienił się w małą sympatyczną zieloną jaszczurkę.

Na zakończenie zaproponuj dzieciom, żeby wyobraziły sobie, jak taka jaszczurka mogłaby wyglądać. Zapytaj, czy któreś z dzieci widziało jaszczurkę na żywo. A może znają jakieś konkretne gatunki jaszczurek, które potrafią opisać. Chwilę porozmawiajcie o jaszczurkach i ich cechach. Obejrzyjcie jaszczurki na zdjęciach.

Jaszczurki, podobnie jak węże, żółwie, krokodyle i żyjące dawno temu dinozaury są gadami. Na świecie żyje 7700 gatunków jaszczurek. Najmniejsze mają wraz z ogonem 1,5 cm, największe dorastają do 3,5 metra. Wszystkie jaszczurki mają podłużne ciało z długim ogonem. Większość jaszczurek ma cztery nogi z pięcioma palcami, chociaż są też jaszczurki beznogie. Skóra jaszczurek jest pokryta łuskami. Mają mocne szczęki oraz czuły język.

Jeśli macie więcej, czasu zaproś uczniów do narysowania smoka przeminionego w zieloną jaszczurkę.

Paluszkowa pacynka smoka

Potrzebne materiały: wydrukowane na grubszym papierze (gramatura 160) smoki z załącznika, kredki lub mazaki, nożyczki dla każego ucznia, dziurkacz kołowy o średnicy otworu około 1,2-1,5 cm lub nożyk do papieru.

Przed zajęciami wydrukuj odpowiednią liczbę stron z załącznika i potnij na części, tak by każdy uczeń otrzymał zestaw: smok plus skrzydła. Rozdaj wydruki. Poproś dzieci, by najpierw pokolorowały smoka, a następnie wycięły pacynkę. Nie trzeba wycinać po konturze, wystarczy wyciąć po obwiedni. Zwróć uwagę, że trzeba też zrobić płytkie nacięcia, zaznaczone przerywaną linią, na grzbiecie smoka i na skrzydłach. Poproś dzieci, by zagięły podstawę pod nogami smoka do tyłu. Dzięki temu będzie można go postawić na stole, a jednocześnie wzmocni to pacynkę podczas trzymania jej na paluszkach.

Aby powstała pacynka należy jeszcze wyciąć otwory na palce. Najwygodniej zrobić to korzystając z dziurkacza w kształcie koła o takiej średnicy, by zmieściły się palce dzieci. Otwory wytnij przez dwie warstwy papieru (tę wierzchnią oraz podstawkę złożoną do tyłu). Jeśli nie masz dziurkacza, wytnij otwory nożykiem do papieru.

Na koniec przełóż skrzydła przez nacięcia. Smok jest gotowy do zabawy.

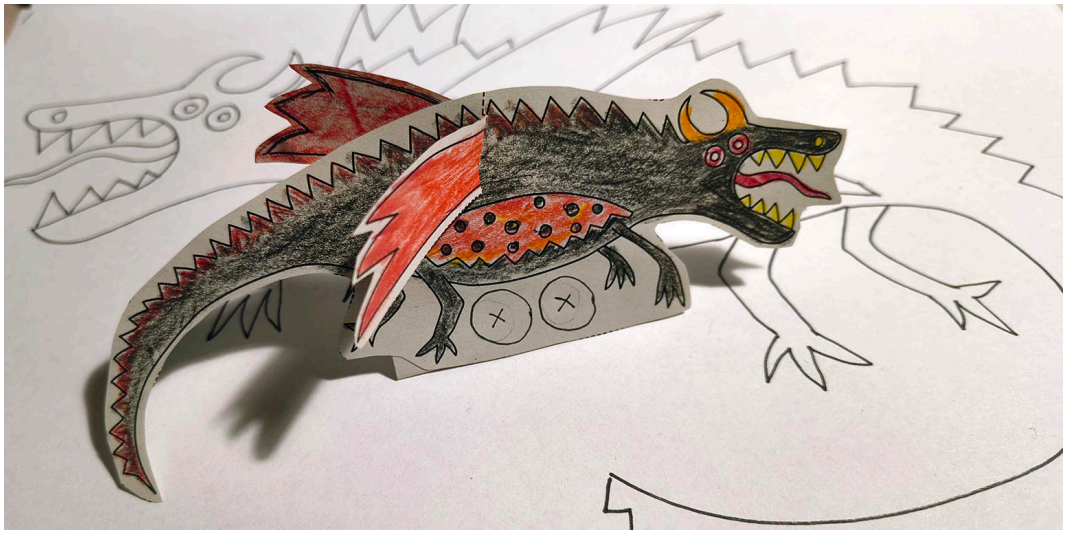

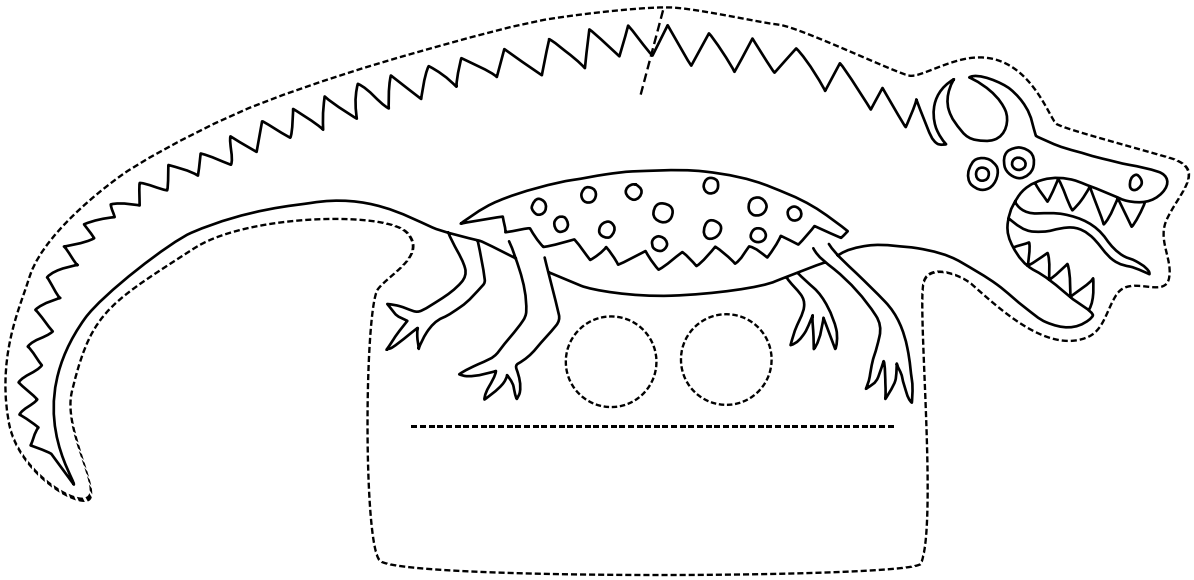

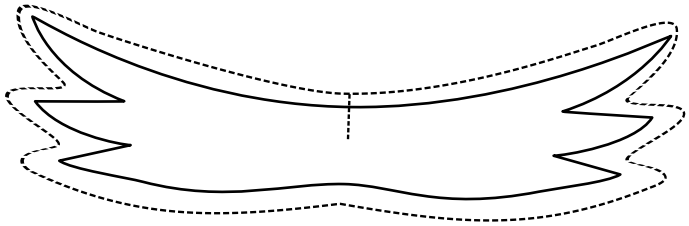

Czarny smok - pacynka paluszkowa. Pokoloruj, wytnij wzduż obwiedni, zegnij wzdłuż linii narysowanej pod nogami smoka. Zamocuj skrzydła. Miłej zabawy!

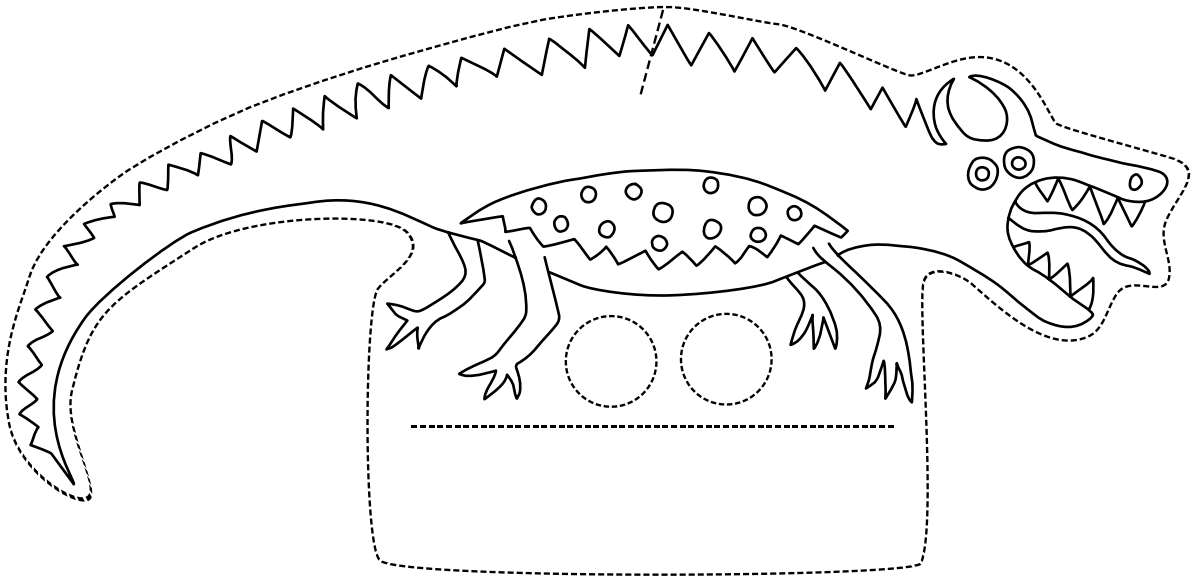

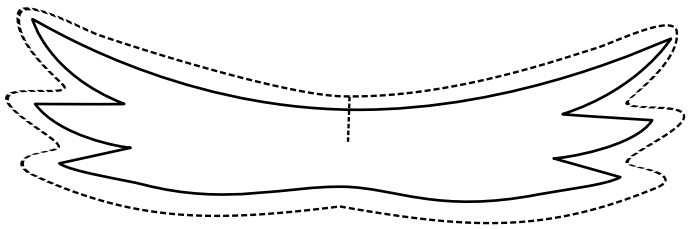

Czarny smok - pacynka paluszkowa. Pokoloruj, wytnij wzduż obwiedni, zegnij wzdłuż linii narysowanej pod nogami smoka. Zamocuj skrzydła. Miłej zabawy!

Czy czarny smok potrzebuje paszportu?

Potrzebne materiały: karty bajki, opcjonalnie globus, co najmniej jedna paluszkowa pacynka smoka z poprzedniego zadania (lub mała figurka smoka).

Rozłóż ilustracje z bajki w widocznym dla wszystkich miejscu. Poproś dzieci, aby spojrzały na rysunki i przypomniały, w jakich miejscach smok objada się metano- i węglożelkami. Czarny smok jest mieszkańcem całego świata. Przemieszcza się raz tu, raz tam. W jednym kraju zje śniadanie, w drugim przekąskę, a w kolejnych obiad, podwieczorek i kolację. A w między czasie sprawia poważne kłopoty, tu spowoduje wichurę, w innym miejscu ogromny deszcz i powódź, w innym dmucha gorącym oddechem tak mocno, że wysychają rzeki, jeziora i rośliny, przez co nie rosną owoce i warzywa, a upał zagraża ludziom, a zimą nie ma śniegu, bo jest zbyt ciepło.

Jeśli macie do dyspozycji globus, możesz wykorzystać go do uświadomienia dzieciom, że zanieczyszczenie powietrza nie zna granic, a zmiana klimatu jest problemem globalnym. Zarówno gazy cieplarniane nie zatrzymują się na terenie kraju, w którym powstały, jak i skutki widoczne są właściwe w każdym zakątku świata.

Poproś dzieci, aby usiadły wokół globusa. Poproś ochotnika, by założył pacynkę smoka na palce (lub wziął figurkę do ręki) i udał, że smok leci nad Ziemią. Zakręć globusem i powiedz żeby dziecko w takcie „lotu" wydawało dźwięki jedzenia, łykania (np. „mniam, mniam", „ale pyszne", może też poklepać się po brzuchu). Smok zjada czarne żelki z całego świata. Gdy globus zacznie hamować, smok „ląduje". Sprawdźcie, w jakim miejscu smok wylądował i wystraszył mieszkańców swoim zachowaniem. W zależności od wieku dzieci, możecie utrwalać nazwy kontynentów, lub odczytywać nazwy krajów z globusa. Jeśli smok wyląduje na oceanie, to też niedobrze, bo ocean się nagrzewa, a organizmom w nim żyjącym trudniej się żyje, w dodatku przez nagrzany ocean powstaje więcej huraganów i ulewnych deszczy. Zaproś do zabawy kilkoro dzieci.

Zastanówcie się wspólnie, czy w Polsce czarny smok może znaleźć jedzenie? Czy mamy tutaj fabryki, wielkie miasta z dymiącymi samochodami, elektrownie, które produkują prąd? Czy ludzie jeżdżą samochodami, a na wakacje latają samolotami? A może niektórzy kupują tak dużo jedzenia, że potem je wyrzucają? I w ogóle kupią za dużo nowych rzeczy i ciągle muszą coś wyrzucać? Co mieszkańcy Polski, dorośli i dzieci, mogą zrobić, żeby nie dokarmiać smoka?

Następnie przypomnijcie sobie moment, gdy bohaterowie bajki dotarli do Polski i spotkali Antka. Jakie szkody wyrządził smok w Polsce? Wyjaśnij dzieciom, że zmiana klimatu wpływa na życie w naszym kraju. Faktycznie wysychają rzeki i jeziora, zimą mamy mało śniegu, przez co wiosną pola są suche i rolnicy narzekają, że uprawy słabo rosną. Latem dodatkowo doskwierają nam upały, jest tak gorąco, że wielu ludzi boi się wyjść z domu, żeby nie zasłabnąć. A gdy spadnie deszcz, nie jest to drobny kapuśniaczek, który powoli podlewa ziemię, tylko oberwanie chmury, ulewa tak intensywna, że zalane są ulice, a woda w rzekach wzbiera tak szybko, że pojawiają się powodzie.

Porozmawiaj z uczniami (dostosowując przekaz do wieku dzieci) o tym, jak chronić się przed skutkami zmiany klimatu. Jak zachować się:

- w takcie upałów (chronić się w cieniu, odpowiednio lekko ubierać, używać kremów z filtrem i pić dużo wody, a w domu zasłaniać rolety, by wnętrze się nie nagrzewało),

- w czasie wichury (chronić się w budynkach, zabezpieczyć zwierzęta, unikać terenów, gdzie może spaść na nas coś ciężkiego np. gałąź z drzewa, sprzątnąć z balkonu lekkie przedmioty, które mógłby porwać wiatr, opuścić rolety i odsunąć się od okien),

- w czasie nawalnego deszczu (chronić się w budynku) i zagrożenia powodzią (przenieść się na wyższe piętra budynku, a dorośli powinni odłączyć prąd i gaz, zabezpieczyć drzwi i okna, przenieść na górę dokumenty, leki oraz zapasy żywności i czystej wody najcenniejsze przedmioty, słuchać komunikatów służb ratowniczych).

Smok ziejący ogniem

Potrzebne materiały: powielona karta pracy – egzemplarz dla każdego ucznia, a także kolorowe tusze lub rozwodnione farby oraz zakraplacze, kredki, opcjonalnie słomki do napojów. Przygotuj również coś (papier, folię, ceratę) do zabezpieczenia stolików przez farbami lub tuszem.

Celem ćwiczenia jest kształtowania umiejętności oddzielania przyczyn od skutków i zauważania, że każde działanie ma swoje konsekwencje.

Rozłóż wszystkie karty z bajki na środku sali lub powieś je na tablicy tak, by były widoczne dla wszystkich osób, a następnie poproś dzieci, żeby przypomniały, co złego smok zrobił w różnych częściach świata. Omówcie przedstawione w bajce skutki zmiany klimatu symbolizowanej przez smoka. Porozmawiajcie o tym, jakie kolory mogą symbolizować gorąco i suszę, jakie wichury, a jakie intensywne opady i powodzie.

Zaproponuj dzieciom, wykonanie ilustracji przedstawiającej, jak smok wpływa na świat. Wyjaśnij, że najpierw dzieci będą rysować kredkami, a później będą rozdmuchiwać farbę lub tusz, tak aby pokazać jak smok atakuje Ziemię. Zabezpiecz stoliki przez pobrudzeniem. Rozdaj dzieciom po jednej karcie pracy i kredki ołówkowe lub bambino i poproś o pokolorowanie smoka oraz narysowanie tła przedstawiającego dowolny krajobraz. Dzieci mogą narysować las, łąkę, sad, wieś z domami czy miasto.

Gdy rysunki będą już gotowe, rozdaj na stoliki dzieciom tusze lub farby w słoiczkach oraz zakraplacze (jeśli nie masz zakraplacza, możesz wykorzystać pędzle). Poproś, aby dzieci przy pysku smoka umieściły 3-4 krople farby. Młodszym dzieciom pomóż nakroplić farbę lub tusz. Następnie zadaniem dzieci będzie rozdmuchnąć farbę (najłatwiej zrobić to za pomocą słomki do napojów), tak by w efekcie powstał rysunek ziejącego smoka. Zwróć uwagę, by dmuchać od strony smoka, tak aby farba rozprzestrzeniła się od niego a nie na niego. Pozostawcie prace do wyschnięcia.

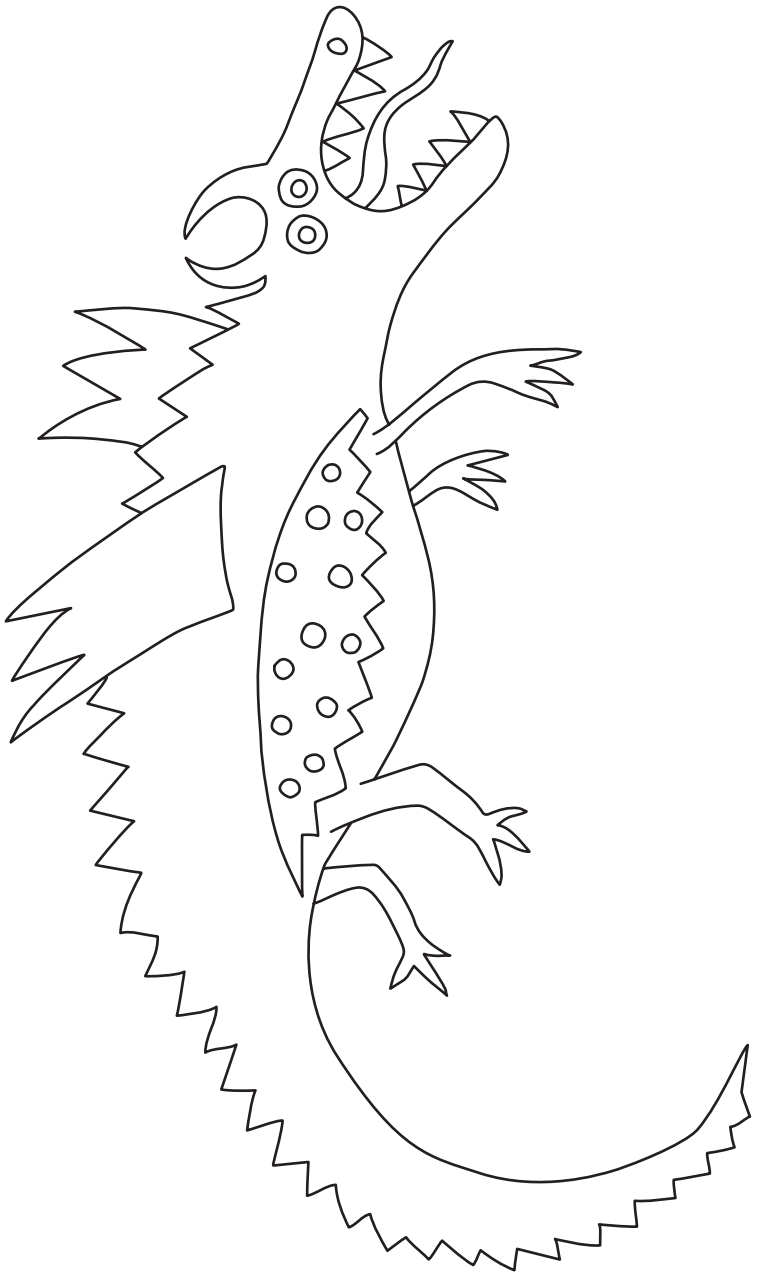

Polecamy!

Książki dla dzieci

Ocieplenie klimatu. Na czym polegają zmiany klimatyczne na Ziemi, Kristina Scharmacher-Schreiber, il. Stephanie Marian, Wydawnictwo Babaryba 2020

Klimatyczni, Olga Ślepowrońska, il. Weronika Żurowska, Wydawnictwo Tekturka 2020

Razem uratujemy świat! ...czyli co możemy zrobić, żeby ocalić Ziemię i nas samych, Gerda Raidt, Wydawnictwo Babaryba 2022

Energia. Niewidzialna, niezbędna i wszechobecna, czyli przewodnik po świecie pełnym energii, Christina Steinlein, il. Anne Becker, Wydawnictwo Babaryba 2022

Awaria elektrowni, Tina Oziewicz, il. Rita Kaczmarska, Wydawnictwo Dwie siostry 2022

Palmy na biegunie północnym. Wielka opowieść o zmianie klimatu, Marc ter Horst, il. Wendy Panders, Wydawnictwo Nasza Księgarnia 2020

Klimat. To, o czym dorośli ci nie mówią, Boguś Janiszewski, il. Max Skorwider, Wydawnictwo Publicat 2020

Klimatomierz, Ola Woldańska-Płocińska, Wydawnictwo Papilon 2023

Książki dla dorosłych

Klimatyczne ABC, praca zbiorowa pod red. Magdaleny Budziszewskiej, Aleksandry Kardaś, Zbigniewa Bohdanowicza, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2023. https://klimatyczneabc.uw.edu.pl

Za pięć dwunasta koniec świata. Kryzys klimatyczno-ekologiczny głosem wielu nauk, red. Kasia Jasikowska i Michał Pałasz, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2022.

Nauka o klimacie, Marcin Popkiewicz, Aleksandra Kardaś, Szymon Malinowski, Wydawnictwo Post Factum 2026.

Pod białym niebem. Natura przyszłości, Elizabeth Kolbert, Wydawnictwo Filtry 2022.

Przyszłość zależy od nas, Christiana Figueres, Tom Rivett-Carnac, Krytyka Polityczna 2021.

Wściekła pogoda. Jak mszczą się zmiany klimatu, kiedy są ignorowane, Friederike Otto, Wydawnictwo Otwarte 2019.

Ostatnia minuta. Pieszo przez antropocen, Tomasz Ulanowski, Wydawnictwo Agora 2023.

Zmienić świat raz jeszcze. Jak wygrać walkę o klimat, Tomasz Szymon Markiewka, Wydawnictwo Czarna Owca 2021

Klimat to my. Ratowanie planety zaczyna się przy śniadaniu, Jonathan Safran Foer, Wydawnictwo Krytyki Politycznej 2020

Odwołać katastrofę. Rozmowy o klimacie, buncie i przyszłości Polski, Tomasz Borejza, Wydawnictwo Znak 2023

Recepta na lepszy klimat. Zdrowsze miasta dla chorującego świata, Szymon Bujalski, Wydawnictwo Wysoki Zamek 2022.

Scenariusze zajęć

Scenariusze zajęć do bajki kamishibai „Opowieść o czarnym smoku”, Wydawca Źródła, https://www.zrodla.org/assets/pdf/scenariusz_opowiesc_o_czarnym_smoku.pdf

Pakiet edukayjny na Dzień Niedźwiedzia Polarnego, EkoKalendarz.pl, Wydawca Źródła https://www.ekokalendarz.pl/dzien-niedzwiedzia-polarnego-pakiet-edukacyjny/

Narzędziownik WWF. Klimat. Scenariusze zajęć dla szkoły podstawowej https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/narzedziownik_klimat_.pdf

Więcej materiałów edukacyjnych o zmiane klimatu dla różnych grup wiekowych zanajdziesz na stronie www.klimat.edu.pl/

Linki do stron

NAUKA O KLIMACIE
https://naukaoklimacie.pl/

SYMULATORY POZIOMU MÓRZ I OCEANÓW
https://coastal.climatecentral.org/
https://streetmap.pl/seelevel

EMISJE CO2:
https://carbonmonitor.org/
https://ourworldindata.org/co2-and-greenhouse-gas-emissions

Materiał edukacyjny Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła”

ISBN 978-83-64595-20-2

Opracowanie: Gosia Świderek
Konsultacje: Karolina Baranowska
Redakcja językowa: Magdalena Kowalczyk
Opracowanie graficzne: Gosia Świderek

Publikacja „Opowieść o czarnym smoku. Scenariusz zajęć” jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła”. Utwór powstał w wyniku realizacji projektu polskiej współpracy rozwojowej finansowanego przez MSZ RP w roku 2026. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji i posiadaczach praw.

ŹRÓDŁA

Kamishibai 紙芝居 (jap. *kami* – papier, *shibai* – sztuka) to japoński teatr obrazkowy, który wykorzystuje kartonowe plansze z obrazkami i tekstem oraz drewnianą skrzynkę – na wzór parawanu z teatrzyków marionetkowych – w niej przedstawiane są kolejne fragmenty historii.

Ośrodek Działań Ekologicznych Źródła wydał dotychczas sześć bajek kamishibai:

- opowieść o dostępie do edukacji **„Szkoła Czi-Tam”** Joanny Mueller z ilustracjami Jagi Słowińskiej
- opowieść o dostępie do wody **„Po drugiej stronie gór”** Anny Onichimowskiej z ilustracjami Marianny Sztymy
- opowieść o deforestacji **„Dlaczego zwierzaki mieszkają w bloku Maćka?”** Tomasza Trojanowskiego z ilustracjami Agnieszki Antoniewicz
- opowieść o migracjach i uchodźstwie **„Żyrafa na rowerze”** Rafała Witka z ilustracjami Joanny Rusinek
- opowieść o dostępie do żywności **„Gadatliwy ptak Narina”** Rafała Witka z ilustracjami Magdaleny Kozieł-Nowak
- opowieść o ochronie klimatu **„Opowieść o Czarnym Smoku”** Joanny Jagiełło z ilustracjami Niki Jaworowskiej

Więcej informacji: www.globalna.edu.pl/kamishibai/